

Jukka Pakkanen

Felliniin

RAITIOITIE

Jukka Pakkanen

Fellinin raitiotie

SAGA Egmont

Fellinin raitiotie

Cover image: Shutterstock
Copyright © 2004, 2021 Jukka Pakkanen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726930870

1st ebook edition
Format: EPUB 2.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com
Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

Lukijalle

Sata vuotta sitten Helsingissä kulki sähköraitiovaunu ensimmäisen kerran. Kaupunginmuseon tutkijana minä sain tehtäväkseni laatia juhlavuoden kunniaksi Helsingin raitiovaunuliikenteen historiikin.

Sellainen teos oli jo julkaistu. Halusin toisenlaisen kirjan.

Pyysin internetissä ja alan lehdissä kokemuksia ja muistoja raitiovaunuista. Toimittajan vapaudella ja kirjailijatuttavani avustuksella muokkasinkin tekstejä ja joistakin otin vain aiheen. Sovitimme teemoja toisiinsa ja pyrimme kielelliseen ja tyyllilliseen yhtenäisyyteen. Käsillä onkin yhtä paljon toimittajansa kuin kirjoittajiensa teos.

Liitän alkusanoihin hiukan omaa henkilöhistoriaani.

Olin kolmevuotias, kun Helsinkiä pommitettiin. Istuin äitini sylissä hämärässä kellarissa, vieressä vanha nainen käänsi katseensa minuun ja hymyili surullisesti. Kun sitten seisoimme ylhäällä lumisella kadulla, pimeässä lähestyi suuri pyöreä valo kuin valtavan eläimen silmä. Se oli ensimmäinen kosketukseni raitiovaunuihin.

Kun täytin kaksitoista, ostin pienen sinikantisen vihkon. Seisoin kaikki illat kotini lähellä Töölöntorin laidalla ja merkitsin kahdeksikon ohikulku-aikoja. Sitten aloin seistä Messuhallin kulmalla ja ottaa kolmosia ja nelosia, ja Eläintarhassa seiskoja ja Meilahdessa kympppejä.

Toisinaan kaverini Antti oli mukana ja otti raitiovaunuista valokuvia. Hänen isänsä oli

raitiovaunumekaanikko, ja minä aloin haaveilla raitiovaunukuljettajan ammatista.

Monena keväämmä myöhästyin koulusta, koska halusin nähdä raitiovaunuja nousevan auringon valossa Mannerheimintiellä. Syystalven iltana jätin tyttöni elokuvateatteri Edisonin ovelle, sillä Erottajanmäeltä näki raitiovaunujen sumussa kasvavan valon.

Kirjoitin ylioppilaaksi, opiskelin sosiologiaa ja tein lopputyöni raitiovaunuliikenteestä urbaanimiljöön sosiaalisena jäsentäjänä. Sain tutkijan paikan Kaupunginmuseossa, väittelin tohtoriksi raitiovaunuelämysten sosiopsykologiasta.

Tämä kirja olkoon kunnianosoitus olennoille, jotka saavat meidät unohtamaan kuolevaisuutemme ja toisinaan kohtaamaan sen.

*Keväällä 2001
Kirjan toimittaja*

Runoilijan oivallus

Antautuessani nuorena miehenä päätoimiselle runoilijan uralle olin julkaissut kaksi kokoelmaa. Teemani olivat jo silloin klassisia, rakkaudenjanosta kuolemankaipuuseen. Sain lukijoita ja tunnustusta, runojani käännettiin useille kielille.

Sitten, yhtäkkiä kynä sormissani ja tyhjä paperi edessäni, en kyennyt kirjoittamaan yksinkertaista lausetta kuun valosta. Yritin sitä puoli vuotta, paperi pysyi tyhjänä. Aloin juoda ja yritin kirjoittaa. Vaimo sai tarpeekseen ja jätti miehen, joka taiteellisen intohimonsa sokaisemana oli raunioittanut nelihenkisen perheen talouden.

Sumuisena kevätiltana seisoin kadunkulmassa ja kehittelin jäähyväissanvoja elämälle, kun talon takaa liukui pimeä raitiovaunu ja pysähtyi kohdallani. Se lähti, ja aivan kuin huokaisi.

Kuulin äänessä viestin. Tyydy siihen, mikä olet! Mitä vähäisemmäksi sen teet, sitä suuremmaksi se voi kasvaa.

Yöllä kirjoitin runon helpommin kuin koskaan. Kaksi vuotta myöhemmin kokoelmani Kuun varjo voitti arvostetun kirjallisuuspalkinnon.

Viaton suudelma

Muutamia vuosia sitten kotikaupungissani herätti huomiota tapaus, jossa kiskoilta suistunut raitiovaunu ajoi nuoren moottoripyöräilijän yli. Onnettomuuden syy on virallisesti tunnettu. Viikkoja jatkunut helle oli näännyttänyt tiukkaa aikataulua ajavan kuljettajan, hän oli kärsinyt nestehukasta ja joutunut lämpöhalvauksen tilaan.

Se kaikki on totta, mutta se on vain osatotuus. Voin näin sanoa, koska raitiovaunua kuljettanut nainen olen minä.

Vielä vuosien jälkeen muistan kaiken kirkkaana kuin se olisi tapahtunut eilen.

Olin joutunut pysäkillä odottamaan vanhaa miestä, joka oli hädissään viittoen laahustanut kadun yli ja noussut sisään. Olin aikataulusta jäljessä jo toista minuuttia. Seuraavassa risteyksessä jäin viime hetkellä punaisiin ja aikataulu vain kiristyi. Laskeva aurinko häikäisi liiketalon ikkunoista, mutta tutulla reitillä olin tottunut siihen. En ollut juonut tilkkaakaan moneen tuntiin, siihenkin oli tottunut. Ohjaamossa oli tukahduttavan kuuma, kuumat ja kylmät olot kuuluvat raitiovaunukuljettajan työhön.

Sitten edessä oli pitkä suora katu. Nostin nopeuden sallitun rajalle ja ylikin. Katu kaartui loivasti vasempaan risteyksen yli. Vihreä vaihtui keltaiseksi ja valmistauduin pysähtymään.

Silloin näin jotain, mikä oli seisauttaa sydämeni.